

חובת האשה בכבוד ובמורא בפני בעלה

הלכה כ

וכן צו על האשה שתהיה מכבדת את בעלה ביותר מדאי, ויהיה עליה מורא ממנו, ותעשה כל מעשיה על פיו, ויהיה בעיניה כמו שר או מלך.

המורה נבוכים

וכתב המ"מ דהמקור לדין זה הוא בפ"ק דקידושין ל"א שאמרו אתה ואמך חייבים בכבוד אביך עכ"ל מתבאר מלשוננו שאין זה אלא מדרבנן מדכתב הרמב"ם צו.

ומדכתב ויהיה עליה מורא וכו' כמו שר או מלך מבואר דחייבת גם במורא, ועי' בספר המצות מצוה רי"א צונו לירא מאב ואם והוא יתנהג עמהם כמנהג מי שהיא ירא ממנו שיענישהו "כמו המלך וכו'" הרי דמשמע דאשה חייבת מדרבנן בדין זה, ועי' בהגהות מיימוניות שהביא סמוכין לדברי הרמב"ם מתד"א אין אשה כשירה בנשים, אלא כשעושה רצון בעלה, ודינא הוא מדרבנן.

ואיזהו מורא שלא יושב במקומו ולא מדבר בפניו ולא סותר את דבריו ואסור לקרא לו בשמו כדמבואר לקמן בגמ', והנה במצות מורא לאח הגדול כתב המג"ח דמסתבר דכיבוד נמסר לחכמים שקבעו מה זה מורא וכו' שייך באביו, אבל לאח הגדול מותר לקרא לו בשם ולשבת במקומו ע"ש, וא"כ יש לומר בדבר זה בחובת אשה לבעלה לא חייבו חכמים בדברים אלו, אבל אסור לה לסתור דבריו, אלא תעשה מעשיה על פיו כלשון הרמב"ם זהו נוהג ומדין מורא, ורק משום שצו חכמים בדבר זה ולא מדין תורה.

והנה המהרש"א קידושין ל"א, בהא דאמרינן אתה ואמך חייבים וכו', הקשה א"כ שפיר הקדים אב לאח בקרא ול"ל טעמא דלעיל גלוי וידוע כו' שהבן מכבד אמו יותר, ותירץ די"ל דעיקר הקושיא דלעיל למה שינה כמורא להקדים אם לאב עכ"ל. והקשה המקנה דאין תירוצו מספיק, דהא דאמר לקמן הטעם שהוא ואמו חייבים בכבוד אביו נראה דזה דוקא גבי כבוד, אבל גבי מורא דאמר לקמן איזהו מורא לא יושב במקומו כו' בכל הני לא מצינו גבי אשה מורא בעלה, ול"ש בזה שהוא ואמו צריכין לירא מאביו, ואף למש"כ

לקמן דבכלל מורא שלא יסתור דבריו אפילו בדברים שאין הנאה לאביו, מ"מ גם זה לא מצינו באשה שתהא מחוייבת לציית אותו בדבר שימוש שאין נוגע להנאתו, דאף שאמרו בנדרים אין לך אשה כשרה בנשים אלא שעושה רצון בעלה, אבל חיובא ליכא, א"כ בענין מורא שניהם שוים, ושפיר הו"ל למימר דהיינו דשני קרא בכיבוד ובמורא לאשמועינן דבכבוד אב קודם, ובמורא שניהם שוים עכ"ל. מתבאר מהמהרש"א והמקנה דס"ל דכבוד בעלה הוא מן התורה וזה אינו כמש"כ הרמב"ם צו חכמים, גם מה שכתב המקנה שאין חיוב מורא לבעלה מתבאר מהרמב"ם שאשה חייבת וכשר או כמלך אולם זה מדרבנן ולמש"כ י"ל דוקא כפי שקבעו חכמים כמו באח הגדול.

והנה בספרי דברים כ"ב, תניא ואמר אבי הנערה, מלמד שאין רשות לאשה לדבר בפני האיש, ע"כ. י"ל דזה דין מיוחד בפרשת מוש"ר, ואין זה נוהג בדין אשה ובעלה בכל מקום. וברמב"ם לא נזכר דין זה גם במוש"ר ואולי דין זה אינו מדרבנן מה שצו חכמים והדרשה אינה אלא אסמכתא [עי' בספר חיים שאל סימן כ"ז ובת"ת על התורה דברים שם] ואע"פ שמצינו ברמב"ם פ"כ מהל' אישות הל"א שכתב לשון צו חכמים שיתן אדם מנכסיו מעט לבתו כו' ובגמ' כתובות דף נ"ד אמרו הא נמי דאורייתא הוא דכתיב קחו וגו' משמע דהוי מן התורה הרי דקרי ליה הרמב"ם בכה"ג צו חכמים וא"כ אולי גם בדין כבוד ומורא כן וניחא המהרש"א והמקנה.

אבל כבר הקשה שם הלח"מ היכי אמר צו חכמים הלא אמרו דאורייתא וכו', וכתב דרבינו סובר דאסמכתא בעלמא הוא ע"ש, ושפיר כ' בדין כבוד ומורא האשה לבעלה אינו אלא מדרבנן.

ועי' במשנה סוף כריתות האב קודם לאם בכל מקום, יכול מפני שכיבוד האב קודם על כיבוד האם ת"ל איש אמו ואביו תיראו מלמד ששניהם שקולים, אבל אמרו חכמים האב קודם לאם בכל מקום מפני שהוא ואמו חייבים בכבוד אביו. ומפרש המהרש"א שם דכוונת המשנה היא יכול מפני שכבוד אב עדיף ר"ל יכול דמקרא מוכיח לה דעדיף כבוד אב מדכתיב כבוד את אביך ואת אמך שהקדים כבוד אב לכבוד אם ובנתגרשה נמי אב קודם לאם ת"ל איש אמו ואביו

תיראו שהקדים אם לאב גבי מורא, מלמד ששקולים, אבל חכמים אמרו כן מסתברא, דכיבוד קודם בלא נתגרשה מפני שהוא ואמו וכו', והכי אמרו בפ"ק דקידושין עכ"ל. מדלא כתב דכ"ז הוא מדין תורה אבל חכמים אמרו דאשה חייבת בכבוד בעלה לכן מדרכנן כבוד אביו קודם, מבואר דלטעמו אזיל דזה מסברת התורה כשלא נתגרשו לפי הדין כבודו קודם.

¹²³⁴⁵⁶⁷ תנ"ך

ותניא בפרקי דר"א פרק מ"ט, ר' זכריה אומר כו' דניאל שהיה ממוכן נתגלגלה המלכות על אסתר, לפי שאמר למלך אל תבכה שכל מה שעשית לושתי "כתורה עשית", וכל המקיים מצות התורה הקב"ה מקיים מלכותו, שכך כתוב בתורה [בראשית ו' ג'] והוא ימשול בך, ושלח המלך בכל המדינות לעשות כדברי ממוכן שנאמר (אסתר א') להיות כל איש שורר בביתו ע"כ. וכתב הרד"ל שם, אבל תחלה אמרו רק שלא יבזו בעליהם ושיתנו להם יקר, ודניאל חידש עתה ע"פ התורה וז"ש [בקידושין ל'] שאתה ואמך חייבים בכבוד אביך הקיש חיוב האשה לבעלה לחיוב הבן לאביו ובאדר"נ פ"א אמרו שהיתה חוה קוראה לאדה"ר רבי עכ"ל.

[וראה מש"כ הרמב"ם לקמן פכ"א הל' אישות הלכה י' ואולי זה מדין מורא שהיא חייבת לשמוע מה שהוא צריך מחובת אישות וצ"ת בזה].

פרק ששה עשר

ביאור בתנאי כתובה לענין שביעית

הלכה ב

ואין נקראין כתובה אלא עיקר כתובה שהוא מאה או מאתים, עם התוספת בלבד. [הלכה ג] כבר הודיענו שחכמים תקנו כתובה לאשה ודין תוספת כדין העיקר.

וכתב המ"מ וז"ל והכוונה בכל מקום לא נזכר חילוק בין העיקר והתוספת עכ"ל.

בריש פרק אע"פ אמרו דתנאי כתובה ככתובה, לענין

שביעית, ופירש"י ועוד ראשונים דכתובה ותוספתא לא נשמטות דהוי' מעשה בי"ד, והתוס' הקשו ע"ז דבלאו הכי לא נשמטת, מידי דהוה כשכר שכיר והקפת חנות דלא משמט, לכן פרשו באופן אחר, והוא, אם פגמה וזקפה כתובה לרב, או פגמה או זקפה לשמואל, דמשמטת נמי תוספת דהוה כתוב אחד, וכדבריהם פירש הרי"ף בכתובות שם רפ"ה, ועי' רמב"ם שמיטה ויובל פ"ט הלי"ג, שכתב המגרש את אשתו קודם השמיטה אין כתובה נשמטת, ואם פגמה או זקפה עליו במלוה, נשמטת, עכ"ל. פשוט אי ס"ל כשי' ר"י, כוונתו במש"כ אין כתובה נשמטת גם להתוספת שהיא בכלל הכתובה, ואי הרמב"ם מפרש כשיטת התוס' והרי"ף, דין זה נכלל מש"כ בסוף ההלכה אם פגמה או זקפה עליו במלוה נשמטת, כוונתו כל הכתובה העיקר עם התוספת, דחדא חיובא הוא.

הר"ן בכתובות פ"ה הקשה על רש"י דלמה צריכין לטעם דתנאי כתובה ככתובה, הרי כל חיוב שאדם מתחייב לחבירו שלא ע"ד מלוה, הכי דיניה, שאין שביעית משמטתו, דתנן התם בשביעית, דהקפת החנות אינה משמטת לרבנן, וקי"ל כוותייהו, ותנן נמי התם האונס והמוצש"ר וכל מעשה בי"ד אין משמטין, ותנן נמי ש"ש אינו משמטת, אלמא דבמלוה הדבר תלוי וכו', והא דקתני התם השוחט את הפרה וחלקה בר"ה אם היה החדש מעובר משמטת, דמשמע דאע"ג דלאו מלוה משמט, הא אוקמינא בירושלמי כר"י, דאמר התם דהקפת החנות משמטת, אבל לת"ק דקי"ל כוותיה אינו משמט אלא העיקר כהרי"ף עכ"ל.

אולם כשיטה כתב בשם הר"י מגש דהתחייבות דינה כהלואה, ולא כהקפת חנות, וצריך טעם לזה.

ונראה דשי' הר"י מגש היא כמש"כ הרמב"ם בפיהמ"ש בטעם הדבר דהקפת חנות אינה נשמטת בשביעית וז"ל דבעלי החנויות שיוצא עליו כל מה שצריך, וכשיקבץ סך ממון עליו יפרעהו, וזה הנקבץ לא הי' נשמט בשנה שביעית "מפני שאינו על דרך חוב", ולא מכר לו בעל החנות על מנת שיהי' חוב, אבל מוכר לו מעט מעט, עד שנתקבץ לו הכל, ויתן לו ממונו עכ"ל, ואשר על כן בהתחייבות כיון דמיד נגמר החיוב, פשוט דדינה כהלואה, ולכן אי תנאי כתובה לאו ככתובה היה הדין דשביעית משמטת התחייבות זו, אלא